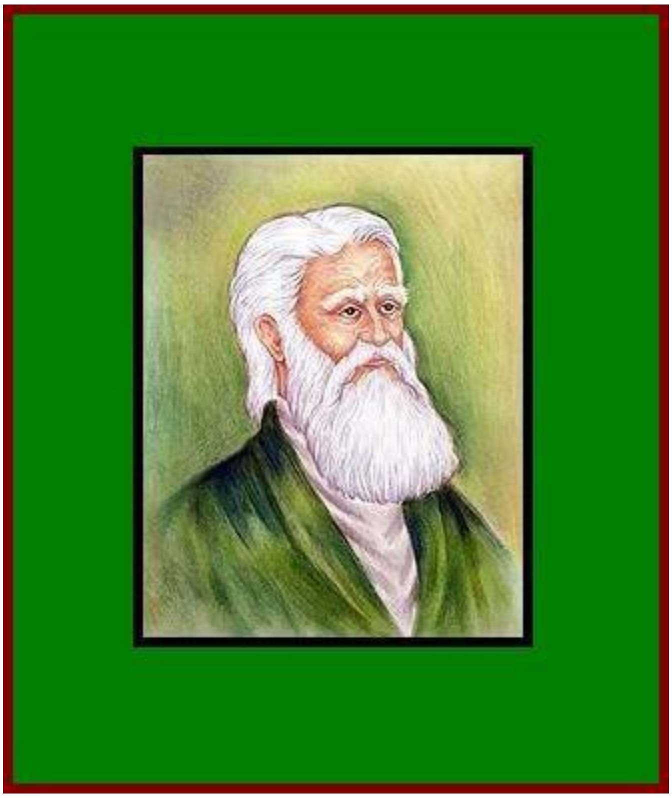

دستراونومیالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله یو څوخبرې

زموږ په تاريخي، لرغوني او ادب پاله هیواد افغانستان کې د پښتو ادب په تاریخ کې
پوهان، لیکوالان او شاعران هغه درنې ځیرې او روښانه مشالونه دي،چې زموږ دپښتو
ادب یې دخپلو لیکنو او آثارو په وسیله خیرازه او ژوندی ساتلې دی. دپښتو ادب په ډګر کې د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصیتونوآثار به تل ژوندي [illegible] زموږ پوهانو
لیکوالانو، ادیبانو، فرهنګیانو [illegible] شاعرانو [illegible] خپلو آثارو کې د [illegible] او [illegible] ونو
مختلف حالات او اړخونو په ډیر عالمانه او علمي څیړنیزو، تحلیلونو، تصویرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه لیکلي او بیان
کړي دي، چې د دوی دا لوړ علمي، څیړنیز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زموږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندی او
ددوی کارنامې دقدر او ستاینې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهی، ادب او فرهنګ سره ځانګړې مینه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاريخي، سیاسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصیتونو ویاړنې او کارنامې د دوی د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزنې او پالنې او لارښوونې لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصیتونویادول او د دوی
پرآثارو علمي او څیړنیزې کره کتنې او د غونډو، سمینارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنیو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغیز لري .
یو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرې پوسیله یې زموږ دپښتو
ادب ډیوې بلې ساتلې دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادی . زه باور لرم، چې زموږ درنو لیکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخیز شخصیت په هکله ډیرې زیاتې لیکنې کړې دي، خو زه هم دی ته وهڅیدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصیت په هکله یو څو کرښې ولیکم .

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د ارواښادعبدالستارخان مومند زوی دی، چي په یوه علم پروره او غریبه کورنی کي په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کي په(بهادر کلي)کي ، چي د پيښور ښار په جنوبي اړخ کي پروت دی نړی ته سترګي غړولي دي .
د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کي لیکل شوي دي، چي عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخي (سړبن) په سړبن کي (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کي (مومند)په مومندو کي (دویزی)او په دویزو کي (ابراهیم خیل) دی .
که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومي قبیلي ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکي میني رینتیني عاشق بولي او د خدای په مینه کي ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینی څخه کرکه لري او د ورورولي، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په ګوته کوي . لکه چي وایي :

زه عاشق یم سرو کار مي دی له عشقه نه خلیل نه داودزی یم نه مومند

اویاوایي:
دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:
په هر دم کي نوې نوې تماشي کړم زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:
هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:
که محنت که مشقت دی خو د دین دی په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بې له خدایه هر چي دي همه فاني دی که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:
چي په ورځ د شیخی لافي کړې رحمانه! په شپه مې له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:
بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه! ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :
دوست دشمن د سرې واړه خپل عمل دی هم په دا مقدار یي اجر موی په موی شي

او یا وایي :
د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:
دوباره دې راتله نشته په دنیا نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:
دا دنیا ده بې وفا بې وفا ده بې بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:

نور عالم که د دنيا غمونه کاندي درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا يو تکړه اديب، ديني عالم او د روحاني دنيا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصيت سره زموږ خلک او په تيره بيا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوتک په خپل يو مشهور اثر کې، چې پټه خزانه نوميږي د رحمان بابا د پيژندګلوی په هکله داسي ليکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سيمه پيښور کي له محمديوسفزي ځخه لوستي او بيا دلوړي زده کړې لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډير علوم او مروجه کتابونه يې هلته ولوستل پس له لوستلو ځخه يو لوی عالم شو.)
وايي چې : رحمان بابا په کوهاټ کې د اسلامي او ديني تعليماتوتر ځنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چې يو روحاني شخصيت و، طريقه او لاس نيوی کړی دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړې ځخه بيرته خپلي سيمي پيښور ته راغی او په (هزار خانی) کې ميشت شو او د ژوند تر پايه هلته اوسيدو.
هغه دکوچينوالي ځخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ځورلس کلنی کې يې په شعر ويلو پيل کړی دی. ويل کيږي : هغه وخت چې رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقيقي عشق پوه شو، ده دنيا پريښوده او دنيايي کاروتو ته يې شا کړه، د خلکو او ټولني ځخه لرې ګرځيدو. وايي چې : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقيقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه يې پر مخ د اوښکو ويالي رواني وې ، ملګرو او دوستانو به يې هميشه اوښکې تر سترګو جاري ليدلې.خوځو موده وروسته يوشمير عالمان،روحاني واعظان او د دين مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه يې غوښتنه وکړه چې د خلوت ځخه راووځي اودخلکواوټولنيزوخدمتونو لپاره ځان تيار کړي .

د ده دا بيتونه ګورو چې وايي :

زه رحمان ديار په غم کې هسې ډوب يم چې هيڅ نه وينم په سترګو مګر دی

اوياوايي:

زه يې وينم درست جهان په تا مين دی که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اوياوايي:

اې رحمانه لکه ته چې په خدای ګرم يې بل به نه وي په جهان کې هسې ګرم

اوياوايي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زيست کړم ځه پکار دی بنده بې خپله صاحبه

اوياوايي:

رحمان هسې ګوښه خوند له خلقه بيا موند چې هرګز نه دی دا خوند موندلی خلق

اوياوايي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه باري ستا سترګو رسوا کړم په عالم کې

اوياوايي:

اوښکې نه لري حساب زما د سترګو بې حسابه شو سيلاب زما دسترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
د رحمان اوښکې به څرنګ په قرار وي　　　　چا لیدلی دی دریاب په قرارۍ کې

اویا وایي :
هومره اوښکې مې بهیږي په رخسار　　　　چې غرقاب مې هم ګریوان دی هم رخسار

اویا وایي :
یو عاشق دې څوک راوښیي په عشق کې　　　　چې یې رود په مخ د اوښکو روان نه دی
هومره اوښکې د عاشق په ګریوان ووري　　　　ته به وایې چې یو سیند دی ګریوان نه دی

اویا وایي :
ستا له غمه مې په مخ باندې ولې دي　　　　لړ مې وپوښته له حاله چې ولې دي

اویاوایي:
یار د یار له سترګو اوښکې پاکیزه کا　　　　تا دریاب کړې زما اوښکې په یارۍ کې

اویا وایي :
چې په وصال کې یې اوښکې نه وچیږي　　　　ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اویا وایي :
یاره ستا په جدایۍ او په ډیر غم کې　　　　سیند داوښکو درومي په رخسار زما

اویا وایي :
ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي　　　　خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اویا وایي :
دا څه اوښکې نه دي چې بهیږي له چشمانو　　　　ق وینې دي بهیږي د زړګوتې له پرهاره

اویا وایي :
ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي
کښت د هغه شین شوچې ګریانې لري سترګې

اویا وایي :
هیڅ اثر د رحمان اوښکې په یار نه کا　　　　خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اویا وایي :
ستا د مینې ګوهر نشته په هر آب کې　　　　مګر بیا موندشي د اوښکو په دریاب کې

له دغو بیتوڅخه داسې جوتیږي چې دی یو دیني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او ریاضت بوخت و.ده داسلامي تعلیماتو اونظریاتو څراغ تل بل ساتلي و.دی د تقوا اوپرهیزګارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مینه اومحبت کې ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندور شعرونه ويلي دي، همدا وجه ده چي تولو خلکو په تيره بيا پښتنو دهغه په درويشي اوفقيري اوروانې طبع هوکړې ده، او دده په هرنصيحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ کې د عزت، درناوې اود قدراوستاينې وړ شخصيت په توګه پيژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلې شوې دی .

دی په خپلو شعرونو کې دالله (ج) سره خپله مينه داسي بيانوي :

ګوره هسې کردګار دی رب زما — چې صاحب دکل اختيار دی رب زما

همګي بزرګواران چې ځوک يې وايي — تر همه و بزرګوار دی رب زما

نه يې هيڅ حاجت په چا باندې موقوف دی — نه د هيچا منت بار دی رب زما

له نيستيې يې دهستی صورت پيدا کا — هسې رنګ پروردیګار دی رب زما

....

او يا وايي :

په نامه دهغه خدای مې دا بيان دی — چې يو نوم يې په نومونو کې سبحان دی

هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو — هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دی

هغه کار چې و هر چا وته مشکل وي — هغه کار واړه و ده و ته آسان وي

ځوک آفتاب شي په آسمان راخيږولی — ده آفتاب راخيږولی په آسمان دی

ځوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی — ده پټ کړی نمر په ابر کې پنهان دی

ځوک په شپه کې شي مهتاب پيدا کولی — ده په شپه کې پيدا کړی ماه تابان دی

ځوک يو ځاځکی پريستی شي له آسمانه دی — نزول کړی ده په مونږ باندې باران

ځوک شي روح ننويستی په يوه ماشي دی — ژوندی کړی ده په روح تمام جهان

....

رحمان بابا يو لوی زاهد، عابد، عالم اود دين مرشد و.دی يوپاک اوسپيڅلي مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و. اروانباد ګل پاچا الفت، چې زمونږ دهيواديو وتلې، تکړه دروند اوپياوړی شاعر اوليکوال دی د رحمان بابا د شاعري اوشخصيت په هکله داسي وايي :

(دخيبر او تيرا له غرونوهغه خوا دپيښور په بهادر کلي کې يو پښتون فقير اوسيده چې خبرې يې شعر او شعر يې حکمت و. رحمان بابا هغه ځوک و چې دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راويښ شو او د زړه مراقبه يې د ګلو له غونچو او غوټيو زده کړه. په زړه کې يې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې يې سوزان شعرونه را وتل .)

رحمان بابا يو روحاني، ادبي اوټولنيز شهرت لري او دی ديو صوفي مشر په توګه دخلکوپه ذهن او روان کې خپل ځای او مقام تر لاسه کړی دی . د ده زياتره شعرونه

د خدای(ج) په ستاينه کې او دحقيقي عشق په هکله ويل شوي دي .

ښاغلي محمداکبر کرګر زمونږ دهيواد،پياوړې او وتلی ليکوال اوڅيرنيزپوه شخصيت دی په خپله يوه ليکنه کې(درحمان بابا عشق يعنی څه ؟) ترسر ليک لاندی داسي وايي:

(درحمان بابا په انګليسي ژباړل شوي ديوان کې سريزه ليکونکې داسي باور لري، چې هغه څه چې د رحمان بابا په ديوان کې ډير برجسته او څرګند دي هغه عشق دی . موږ درحمان بابا په ديوان کې په دې خبره غور وکړ ، د رحمان بابا په ديوان کې په کراتو ځله دعشق کليمه تکرار شويده؟ خو دا عشق يوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا يوه اوږده قصيده ډوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل دی، چي مطلع يي ده : په نامه دهغه خدای مي دا بيان دی - چي يو نوم يي په نومونو كي سبحان دی . په دې شعر كي رحمان بابا دخدای توصيف كوي،
دخدای صفات بيانوي چي له يوې خوا شريعت ته نږدې اوله بلې خوا دخالص تصوف او
عرفان څخه واټن نيسي . په دې مانا چي په وحدت الوجود كي په عالي او ترانسيندينتال حالت كي صوفي له ځانه بهر كيږي او ځان يا مادی وجود نفي بولي .)

كه چيرې د رحمان بابا شعري ديوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو كي دنورو شاعرانو په پرتله زياتره مذهبي او اخلاقي رنگونه، تصويرونه، خيالونه اوژور فكرونه چي د ټولنې له روان سره برابر دي ليدل كيږي . د ده مينه دپاک الله (ج) او دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډير عالي شكل كي ځرگنده شوې ده .
دی دنصيحت، پند او عبرت په توگه خلكو ته دښو او بدو لارې لارښوونه كوي .خپل پيغام،هدف او مقصد دانسانانوپه راوييښولو كي دشعر په ژبه بيانوي .همدا وجه ده چي د دخلكو په منځ كي ستر شهرت پيدا كړی دی . دبيلگي په توگه د ده دا بيتونه گورو:

دنيا كښت دآخرت دی — دا خبره ده رښتيا
ولې مرد پكې هغه وي — چي سخي وي هم پارسا
په دنيا كې بدې نشته — كه بدي نه وي له تا
په دنيا كې خطا نشته — كه له تا نه وي خطا
دنيا بحر دی بهيرې — آينې غوندې صفا

اوياوايي:

دنيا بده دهغو ده — چي يې كسب وي ريا
يا يې كسب دريا وي — يا يې وكټې په غلا
يا يې ټوله كا په ظلم — يا دخمر په سودا
حق باطل كا، باطل حق كا — په سبب دروې ريا
گوش او هوش يې هرگز نه وي — دمظلومو په ژړا
بتخانې و ته يې مخ وي — و مسجد وته يې شا
اختلاط كا له بدانو — له نيكانو وي جدا
و رحمان ته پېښه مه كړه — خدايه هسې رنگ بلا

اوياوايي:

د ځوانۍ عمر دې تير كړ په غفلت كې — په پيرئ كې به څه زيرمه دمحشر كړې

اوياوايي:

راشه مه كوه له چاسره جفا — لږ ژوندون دی ضايع كيږي بيوفا
په دنيا كې هيڅوک نه دي پاتې شوني — واړه تلوني دي كه نن دي كه سبا

اوياوايي:

كه يو ځله سر د خدای لپاره ټيټ كړې — په قيامت به سر بلند شې تر هر چا
بازار دادی كه څوک سود او سودا كاندي — په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنايان كه څوک پوهيږي نن يې وخت دی — چي ځاريږي يو آشنا تر بل آشنا
كه ژوندون دی خو همدا دی په جهان كې — چې له چا سره تيريږي په خندا

اوياوايي:

كه مقصود لرې تلوار كړه وخت كوتاه دی — غره مه شه د دې عمر په بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:
سر دننه په ګريوان کړه سترګې روڼې — ډير په پورته پورته مه ځه سرهوا
اوياوايي:
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته — ته په اصل کې له ځمکې يې پيدا
ياوايي:
انسانيت په ډيردولت نه دی رحمانه — بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی
اوياوايي:
عالمان دي روښنايي د دې دنيا — عالمان دي د تمام جهان پيشوا
اوياوايي:
که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته — عالمان دي د دې لارې رهنما
اوياوايي:
رياضت په قيامت نه شي مرد هغه دی — چې يې وکړ رياضت په دا دنيا
اوياوايي:
زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم — چې له دينه له مذهبه وي سيوا
اوياوايي:
که نظر کا څوک په کار د درويشانو — خود به وينې وقار د درويشانو
اوياوايي:
چې مدام د بل وعيبو ته نظر کړې — خدای د خپله عيبه ولې بې خبر کړې
اوياوايي:
ضديت د سړي عمر په عذاب کا — په کار نه دی ضديت په دا دنيا
اوياوايي:
که بلنده مرتبه دچا په کار وي — لوی مقام دی عدالت په دا دنيا
اوياوايي:
چې تقوا ديانت نه لري رحمانه — د دې هسې همنيشين مه شه
اوياوايي:
په هر غم کې خاموش اوسه او که نه وي آزارکړې — د بد خواه خاطر به ښاد دوست به
اوياوايي:
صبر ونيسه په مخ کې مراد غواړه — په تلوار به هيڅ ونه کړې که تلوار کړې
اوياوايي:
د بې دردو همدمي به دې بې درد کا — د نامردو همدمي به دې نامرد کا
اوياوايي:
چې دشمن يې وي له دوسته اړولی — د هغو احتياط بويه له کومکه
اوياوايي:
چې يکسان ګوري هم شاه وهم ګداته — هسې يار دی د رحمان غريب نواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:
بل ارمان به له جهانه یوړ نه شي   مګر مهر محبت په دا دنیا
اویاوایي:
نیک کردار هم نیک عمل خویونه   هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنیا
اویاوایي:
آدم زار په معني واړه یو صورت دي   څوک چې بل آزاروي هغه آزار شي
اویاوایي:
که ته نکړې په بل چا باندې غرض   بل به هم نه کا په تا باندې غرض
او داسې نور نصیحتونه،عبرتونه او پندونه ....

اروابناد پوهاندصدیق الله رشتین چې یو نومیالي، درونـد، او مخکښ لیکوال دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا د شاعرۍ په هکله داسې وایي :
(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا
په آسمان کې یو شان ځلیږي . د ده خوږ نوم یا دده دلوړې شاعرۍ احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه زړونوکې یو رنګ موجود دی .)
د رحمان بابا کلام رنګین، عام فهمه، سلیس، روان اونازک خیاله دی . د ده په کلام او شاعرۍ کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کې دیني، علمي ، ادبي ، اخلاقي او ټولنیز مسایل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، رښتیا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نیکي ښیګڼې، متانت،سخاوت، زحمت اوریاضت، عزت، میړانه او لوړ همت،ننګ اوغیرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کینه، غیبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، وروروليي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصایل، په ډیر انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخیالونو کې په ډیره خوندوره او ساده ژبه او په ډیر عالي مفاهیمو اومعناګانو کې بیان شوي دي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص   چې جهان واړه غلام دی داخلاص
اویاوایي:
پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي   که اخلاص کړې نن هنګام دی داخلاص
اویاوایي:
څه عجب دی که مستان ترې چاپیر ناست وي   هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص
اویاوایي:
د رحمان کلام په دا سبب شیرین دی   چې یې هر کلام، کلام دی داخلاص
اویاوایي:
که څوک فخر کا په ننګ او په ناموس   دا په عشق کې نه ارزیږي یو فلوس
اویاوایي:
معنوي صورت پیدا کړه که میره یې   فایده څه ده د بتانو له اشخاص
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د ونې په څیر ګل او میوه غواړې خاکسار شه
ځان په نمر کړه سایه بان د هر

اویاوایي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي
خاک نشین په آستانه د هغه یار شه

اویاوایي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی کړه
څو دې توان شي د جمله زړونوخدمت

اویاوایي:
که دلمر په څیر څرګند شې په جهان کې یې
څو په زړونوپسندیده نه شې لا ورک

بزرګي په دلجويی کې ده دخلکو
ته چې خلک ډوبوې څرنګ بزرګ یې
په لویي کې لویي چیرې ده لایقه
کمینی وته مټ کړه که سالک یې

اویاوایي:
په ساحل کشتی د هیچا نه ډوبیږي
که څوک نه کا په دریا باندې غرض

اویاوایي:
خلوتیان په خپل خلوت کې فراغت دي
درسوا دی په رسوا باندې غرض

اویاوایي:
که له خپله عیبه ځان ژغورې رحمانه
دهیچا له عیبه مه کوه پوښتنه

اویاوایي:
که یوه جودانه عیب وینې په بل کښې
هغه یو جودانه عیب یې لوی غر کړې

اویاوایي:
کوهی مه کنه دبل سرې په لار کښې
چیرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي

اویاوایي:
ته نا حق په ما کینه کړې کینه ناکه
په کینه به آیینه نه کړې ته پاکه

اویاوایي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی
ګنه نشته بل نعمت په دا دنیا

اویاوایي:
بل ارمان به له جهانه یوړ نه شي
مګر مهر ومحبت په دا دنیا

اویاوایي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان!
که خلاصی په قیامت غواړې له عذابه

اویاوایي:
چې نیکي بدي په تله کې تلل شي
خود پخپله تله واخله عدالت کړه

اویاوایي:
دظالم د آشنایي توبه توبه
د خود بین له بینایي توبه توبه

اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دې ویره شي له ظلم له ستمه — ته هم مکړه په هیچا باندې ستم
اویاوایي:
له اغیار سره خندا څه په کار نه ده — له اغیار سره سودا څه پکار نه ده
سل یارۍ دیوه یار دپاره کړی شي — آشنایی د هرآشنا څه پکار نه ده
بد له بدو سره بویه نیک له نیکو — دجفا په ځای وفا څه پکار نه ده
هر بلبل به دې ثنا کړي که ته گل شی — په خپل ځان خپله ثنا څه پکار نه ده
اویاوایي:
آشنایان که څوک پوهیږي نن يې وخت دی — چې ځاریږي یوآشنا تر بل آشنا
اویاوایي:
زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي — نه شکرې په فتنه او غوغا
اویاوایي:
چې د ورور اوعزیز زړه پرې آزار شي — حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اویاوایي:
لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه — لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اویاوایي:
د ډیر ناز او د ډیر کبر له سببه — عمل نه کا په گفتار داولیا
اویاوایي:
چې عزت حرمت يې نه وي په جهان کې — هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اویاوایي:
بی عزت سرۍ به خوښ دهیچا نه وي — مگر هسې بې عزت وي ځینې نور
اویاوایي:
دراز عمر مې حاصل شو له راستۍ — لکه سرو مدام سبزه تازه یم
اویاوایي:
و هر چاته په خپل شکل څرگندیږم — آینه غوندې بی رویه بی ریا یم
اویاوایي:
که دډیر عمر پکار دی غفلت مه کړه — په اوده باندې سل کال یوزمان شي
اویاوایي:
په ښه خوی له بدخواهانو بې پروا یم — په نرمې لکه اوبه د اور سزا یم
اویاوایي:
نیک له نیکو سره بویه بد له بدو — که څوک غواړي ولایت په دا دنیا
اویاوایي:
روښنایي په هغو زړونوده حرامه — چې پرې کیني گرد غبار د دې دنیا
اویاوایي:
په یوه گړۍ بهار وي بیا خزان شي — بقا نه لري بهار د دې دنیا
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه هم دنیا او هم دینار د دې دنیا
اویاوایي:
مګر خود په خپله خدای دچا طبیب شي ګنه نشته په جهان کې بل طبیب
اویاوایي:
دشمن هم د سړي کله کله دوست شي دوستی نه کا له رحمان سره حبیب
اویاوایي:
د ریا له زاهدی زما توبه چې یې کاندي څوک په رسم وپه عادت
اویاوایي:
په ورځ پنداو نصیحت وایي و بل ته په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اویاوایي:
دین یي دام دی ددنیاپه لارکې ایښی پرې را اړوي وحشیان د مخلوقات
اویاوایي:
دهغو په لور یې سترګې وي ختلي چه په لاس یې سرسایه وي یا زکات
اویاوایي:
دعوی مه کړه په نا حق به یې خپل نه کړې پردی شهر، پردی ملک، پردی دیار
چې استوګنه په پردي وطن کې کاندي هغه نه لري د هیڅ واک واختیار
که هزار قسمه وخوري په یو کار کې نه کا څوک په مسافرو اعتبار
اویاوایي:
چې په زور ورسره نه یې برابر د هغو تر څنګه مه کښینه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکره چې ډوب نه شي یا ونه سیزی بشر
په یاری د زورور غلط مه شه مګر دا چې ترده نه یې زورور
اویاوایي:
دا خو ته یې زما نفسه چې دې زه کړم کور وکر
اویاوایي:
په شپه وینې د مظلوم خوري سبا کیني په منبر
اویاوایي:
په زړه تور لکه تبی وي په مخ سپین لکه قمر
اویاوایي:
رحمان هسې بې وقوف سوداګر نه دی چې د دین متاع بدله په دنیا کا
اویاوایي:
راشه مکوه له چا سره جفا وفا لږ ژوندون دی ضایع کیږی بې
اویاوایي:
خدای طاعت، عبادت څه کوي رحمانه خو یې مینه د سړي ده ازمیل یې
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه — که آباد کا څوک ویران حرم د زړهء
اویاوایي:
ګونګي ښه دي چې بی کام و بی زبان وي — نه چې ژبه شي په بد ویل ګویا
اویاوایي:
سر د ننه په ګریوان کړه سترګي رونې — ډیر په پورته پورته مه څه سر هوا
سر هوا سرهوا مه څه و آسمان ته — ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا
اویاوایي:
د دنیا کارونه واړه غولول دي — دا ګومان په هیچا مه کړه چې مي
خپل دي
اویاوایي:
له سړیه غرض واړه سړیتوب دی — نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس
اویاوایي:
په آدم کې د حیوان خویونه هم شته — بیا هاله یې آدم بوله چې آدم شي
اویاوایي:
احتیاج هسې بلا دی په جهان کې — چې پلاړ زوی کاندی د زوی او زوی د
پلاړ
اویاوایي:
ما دیار په بېلتانه کې دي لیدلي — که دانا د زماني وي مبدل شي
اویاوایي:
هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي — دار یې پس له مرګه نخل میوه دار شي
اویاوایي:
دنیا دار که مستغني په سیم و زر دی — هنرمند و ښخه ګنج دخپل هنر دی
بیهوده به زورور وځانته وایي — د دنیا سړی که هر څو زورور دی
هسې مه وایه چې زه یم په جهان کې — پیدا کړی خدای د سر دپاسه سر دی
اویاوایي:
هر علم چې بیعمله وي تش بوس دی — د جاهل د پارسایي توبه توبه
اویاوایي:
علمیت د بی عمله عالمانو — لکه ګنج د کتابونوپه خر بار شه
او داسې نور بیتونه ....

په ربنتیا سره د رحمان بابا دشعرونواو ویناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، رینښتینوالی، علمیت،تجربه او روحانیت دومره شهرت تر لاسه کړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افغاني سیمو کې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصیت ته د عزت، عقیدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري دیوان د خلکو په منځ کې دفال نیولې شهرت تر لاسه کړې دی ، او دهغه په ویناګانو، نصیحتونو اوپندونواکثریت خلک عملي ګامونه پورته کوي، او په ورځنیو خبرواترو کې دده دشعرونواو کلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته کوي .
اروابناد عبدالروف بینوا چې زموږ دهیواد تکړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا دشاعرۍ په هکله داسې وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو یو لوی صفت دادی چې د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهایي ملګری وي . په پښتنو کې به ډیر داسې کم کور وي، چې د رحمان بابا دیوان هلته نه وي .)
رښتیا داده چې د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کې دومره خوږ او اغیزناک دی،چې هر څوک ځانته په کې خپل هدف، مقصد، درد، تصویر، خیال او انځورپه ډیر ښکلي اوظریفانه شکل پیدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کې د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلرې او دمعرفت او د معنوي دنیا وړانګې ویني اوپرې خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

که څوک وایي هنر کوم دی؟ وایه دادی — چې بې خدایه نوره مینه په چا نه کا
او یا وایي :
هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمان — تل تر تله بر قرار دی رب زما
او یا وایي :
دا پنځه ورځې ژوندون چې غنیمت دی — شکرانه په دا نعمت دکردګار کړه
او یا وایي :
دا همه واړه حجاب دي چې لیده شي — نور دحسن بالاتر دي له ادراکه
او یا وایي :
په هر دم کې نوې نوې تماشې کړم — زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم
او یا وایي :
چې مې ستا د جمال عکس دی لیدلي پخپل ځان کښې
هم په دا دآیینې په څیر حیران دی زما روح
او یا وایي :
په رحمان باندې نظر د کرم وکړې — اې چې یې د پاک الله په دربار خاص
او یا وایي :
چې وصال دخپل جانان مې دی موندلای — ګنج د درو د مرجان مې دی موندلای
او یا وایي :
څه عجب دی که تمام جهان زما شي — چې بادشاه د درست جهان مې دی موندلای
او یا وایي :
درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي — چیرې دی دلبره بې له تا بل دلبر زما
او یا وایي :
که دا نور ښایسته ستوري ویل کېږي — ته خورشید غوندې صورت لری عیان
او یا وایي :
د آفتاب په مخ کې هره ورځ زوال وي — ستا دحسن په آفتاب کې زوال نشته
او یا وایي :
څو دې دوه سترګې غړیږي په جهان کې — ننداره په هر ساعت د خپل نګار کړه
او یا وایي :
زه یې وینم درست جهان په تا مین دی — که بادشاه دی د دې دور که ګدا
او یا وایي :
وهر چا وته چې ستا قوت رسېږي — هلته نه رسي قوت د درست جهان
او یا وایي :
زه رحمان چې ستا د حسن ثنا خوان یم — ستا له رویه درست جهان زما ثنا کړه
او یا وایي :
که له دره یې شړې که یې پرېږدې ته — ډیر مین دی ستا پرمخ عبدالرحمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

عشق څه هسي علم نه دی ... چي حاصل شي له مکتبه

مکتب حال د مذهب وايي ... عشق سيوا دی له مذهبه

او يا وايي :

می خواران که يي خبر شي له مستۍ نه ... د رحمان د ميخاني شراب دڅښنو دي

او يا وايي :

هسي بی شرابو مست يم ستا په مينه ... چي خبر نه يم په ځمکه په آسمان

او يا وايي :

د رحمان په عاشقۍ به آفرين کړې ... که لږ مخ په آينه کړې ځان وګورې

او يا وايي :

زه رحمان دعشق په درد کي هسي خوښ يم ... چي مي نشته په دوا باندې غرض

او يا وايي :

سپيني اوښکي زير رخسار دميني له دولته ... ای رحمانه دا دعاشقانو سيم و زر دي

او يا وايي :

که چا لار دعاشقۍ وي ورکه کړې ... زه رحمان دګمراهانو رهنمايم

او يا وايي :

خپل جانان مي هسي نقش دی په زړه کي ... نه پوهيږم چي رحمان يم که جانان يم

او يا وايي :

زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی يم ... چي جرګه دعاشقانو وي پرې پنډه

- که عاشق دی په کي دپاکي اوسپيڅلي ميني ناز، راز اونياز، حسن اوجمال،دطبيعت دمناظرو هنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلو ريښتينو احساساتو اوعواطفو
تصويرونه او خيالونه ګوري .دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

او يا وايي :

مخ ديار شمس وقمر درې واړه يو دي ... قددسرو صنوبر درې واړه يو دي

حاجت نلرم په شهدو په شکرو ... لب ديار شهدوشکر درې واړه يو دي

او يا وايي :

په شرابو کي خوند نشته د شکرو ... ديار شونډې هم شراب دي هم شکر

او يا وايي :

که سل ځله پټ تر شونډو لاندې خاندي ... نه پټيږي آب دلعل ودګوهر

او يا وايي :

هغه شونډې چي خوږې دي تر شکرو ... له کنځلو يي عار نه کا عاشقان

او يا وايي :

چي څوک نوم دا ستا دشونډو په خوله‌ء واخلي

که يي زهر وي په خوله کي عسل شي

او يا وايي :

هغه شونډې چي شيريني وي تر قندو ... ما هيڅ فيض ترې بيا نه موندبي کنځلو

او يا وايي :

چي لذت يي د سرو شونډو وي موندلی ... نوره مينه د شرابو په جام نه کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :
که پکار دې دسرو شونډو شيريني وي
د خپل ځان په وينوسور لکه انارشه
او يا وايي :
چې مې نقش په زړه سرې شونډې ديار شوې
کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو
او يا وايي :
تا چې رنګ دميو ورکړو ولبانو
اور يې پورې کړ په کور د ميخورانو
او يا وايي :
په هر ځاى چې ستا دلبو نام آغاز شي
د لاله ؤ باران اوري په حباب کې
او يا وايي :
د پيزوان غمى دې زيب کا پر لبانو
دواړه زلفې دې چورى د ملنګانو
تور اوربل دې لکه مارپه جبين پروت دى
شينکى خال دې مواصل د رنځورانو
او يا وايي :
چې دې جوړه کړه لينده دکږو وروځو
ځو به ښکار کړې په حرم د غزالانو
او يا وايي :
د سروټيک دې شهزاده په جبين پروت دى
شينکى خال دى محصل په بنديوانو
او يا وايي :
مشکين خال دى په سرو لبو هسى زيب کا
لکه مهر په محزن د درمرجانو
او يا وايي :
ما دعشق په درس کې نور څه لوستي نه دي
بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله
او يا وايي :
که دې زلفې په مخ پيچوتاب شوي ښايي
ويښته څه طاقت لري داور له تابه
او يا وايي :
که په توره تاريکى کې رڼا غواړې
ننداړچي د يار د زلفو د رخسار شه
او يا وايي :
لاس مې وتړىء د زلفو په طناب
بيا مې وپلورىء د سترګو په قصاب
او يا وايي :
هسې آب يې دى د دوو سترګو په تيغ کې
چې بې سره په سر نه لري حباب
او يا وايي :
چې رایاد يې سرې شونډې سور پيزوان کړم
تر چشمانو مې بهيږي سرهء شهاب
چې دمخ و آب وتاب ته يې نظر کړم
راته هيڅ شي دګلونوآب وتاب
او يا وايي :
دا کاږه کاږه باڼه او کږې وروځې
نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو
او يا وايي :
په شپه نوکي دعاشق په وينو سرې کا
سبا پورې کا نکريزې په منګلو
او يا وايي :
مستوري راڅخه يوړه مستو سترګو
رحمان ځکه په وګړيو کې رسوا شوم
او يا وايي :
يا دا ستا چشم ابرو وينم په خواب کې
يا مستان دي ويده شوي په محراب کې
او يا وايي :
هغه سترګې چې نرګس وي هم بادام وي
ټېرې تورې شوې زما په قتلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راخځه یووړ   لبو دی لذت د میوناب راځخه یووړ

نه مي اوښکي پاتې شوې نه صبرپه صورت کې   ډیرې بې صبری دمخ آب راځخه یووړ

- عالم په کې دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوخپل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د دانایانو   مینه د دنیا پسندلې نه ده هیڅ دانا

او یا وایي :

د دانا و دنادان تر میان یو حد دی   هوښیاري تر حد پورته حماقت وي

او یا وایي :

تر هغه به نادان بل په جهان نه وي   چې څوک مهر وفا غواړي په نادان کې

او یا وایي :

عاقلان په وړاندې ځي په ورستوګوري   په دنیا کې سر انجام د آخرت کړه

او یا وایي :

پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا

هر چې ځان هوښیار ګڼي هوښیار یې مه ګڼه

او یا وایي :

زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم یم   که اعلی دی که اوسط دی که ادنا

او یا وایي :

عالمان دي روښنایي د دې دنیا   عالمان دي د تمام جهان پیشوا

- که دمیني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کې د خپل زړه ټکور او قراري پیدا کوي .

دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

د رحمان وزیري رنګ وته نظر کړه   چې مدام په تا پسې کاندي ژړا

او یا وایي :

عاشقانوپه شکست کې برې بیا مونو   دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي

زیری رنګ دعاشق هسې مرتبه ده   چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي

له چشمانو یې باران درحمت وورې   زرغونه یې په څهره باندې زعفران شي

له رخساره حال د زړونومعلومیږي   له بهاره نیک وبد دکال عیان شي

او یا وایي :

زه رحمان دزماني له جوره درومم   خپل صاحب لره په داد او په فریاد

- مطربان او که مستان دي په کې دسوز او ګداز ډکي سندریزې نغمي دموسیقي په پردو کې غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسي جګوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دساقي په لاس کې جام دمیو ناب دی   مطرب ایښی په زنګون دغم رباب دی

او یا وایي :

محتسب په رقص ګډ شوباک یې نشته   صوفي پروت په میخانه کې مست خراب دی

او یا وایي :

په تلخۍ دمیو مست خلق مي خوښ دي   هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی

او یا وایي :

هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کې   دا پیاله یې په مستانو ده مباحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

هر مطرب چي غوږۍ تاو کا درباب — په دا تاوکي زما زړه کاندي خراب
چي سامعی یي په نغمه په ترانه شم — دیوانه شم ګریوان څیرې مست خراب
هم یي تار، هم یي ګفتار هسي اثر کا — چي هیڅوک یي نه طاقت لري نه تاب

او یا وایي :

زړهء مي په نغمو نغمو سوری کړ مطربانو — عقل ساقیانوپه شراب راخڅه یووړ
یو ساقي بل یار دریم مطرب سره یو ځای شول
زړه یي له ګوګله په شتاب راخڅه یووړ

- ملي شخصیتونه، مشران اوسیاستوال په کي د خپلو ملي پاڅونونو او غورځنګونو اتحاد اواتفاق، او دخلکوغیرت ، همت او شهامت راپاروي .

دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

بیخ بنیاد به دهغوی وي په یاری کي — چي د تن په نابودی یي اعتقاد وي

او یا وایي :

ښایسته یاران ګلونه دي رحمانه — بې‌لتانه کړه اکثرمړاوی کم تازه

او یا وایي :

که پر غره پر سمه ګرځم باک مي نشته — زمری تل ګرځي په لوړه په ژوره

او یا وایي :

وړاندیني هم واړه ستاپه څیر سړي وو — ته هم پاڅه د هغو په څېر همت کړه

او یا وایي :

چي په ننګ وپه ناموس تر لوره کم وي — صدقه شه نا قابله زوی له لوره

او یا وایي :

ننګیالي تربرونه ښه دي او که نه وي — ننګیالی ترله هم ښه ده له تربوره

او یا وایي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي — چي کشتی غونډې دخلقو بار بردارشي

او یاوایي:

کر د ګلو کړه چي سیمه دي ګلزار شي — اغزي مه کره په خپو کي به دي خار شي

- هغوخلکوچي دنیا یي پرېښي ده او له دنیا څخه لاس په سر شوي دي په کي دځان لپاره خوشحالي پیدا کوي .

دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دنیا په احمقانو ده ودانه — دانا څه کا په دنیا باندې غرض

او یا وایي :

دنیا کل په احمقانو ده ودانه — دانا ځکه وابستګی د دنیا نه کا-

- مبلغین، واعظان او خطیبان په مدرسو اوجماتونو کي په خپلوویناګانوکي د ده دشعرونو نه د یومنل شوي اصل په توګه ګټه پورته کوي .

دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

رحمان هسي بی وقوف سوداګر نه دی — چي د دین متاع بدله په دنیا کا

او یا وایي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم — چي له دینه له مذهبه وي سیوا

او یا وایي :

ای رحمانه که څه کار دی خو د دین دی — نور کارونه بی وفا دي بی اساس

او یا وایي :

واړه بي وقوف دي که څوک دین په دنیا پلوري — چېرته پنځه ورځي چېرته عمر جاودان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي   له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوکلام ډیر ساده او آسان معلومیږي، خو دلوړومفاهیمواوژورو
معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنیزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهرکور د ده په شعر او کلام روښانه، ځلانده اورنګین دی .
دده په شعرونوکي دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چي ده ځانته دا حق ورکړي دی چي خپل شعر داسي ستایي :

چي دا نور شاعران کاندي هغه نه کا   رحمان کړی نوی نوی اجتهاد دی

او یا وایي :

دا څه شعر درحمان دی   چي هم ګنج دی هم هنر

او یا وایي :

هسي زیب کا په بیاض د رحمان شعر   لکه زلفي دخوبانو په رخسار

او یا وایي :

یا به شهد یا به قند یا به نبات وي   هر کلام چي له رحمانه شنیده شي

او یا وایي :

ستا د حسن د تعریف له برکته   د رحمان دشعر کوکي پر عالم دي

او یا وایي :

په اشعارو کښي قوتناک لکه زمری یم   ولي نه یم د زمري په څیر ګزند

او یا وایي :

در ګوهر په تله نه دي چا تللي   د رحمان شعر ګوهر دی څه یي تلي

او یا وایي :

هم نغمي کاندي هم رقص کاهم خاندي   د رحمان په شعر ترکي د باګرام

او یا وایي :

د رحمان وسوزان شعر ته حیران یم   چي یي اور بل شوی نه دی په دیوان

درحمان بابا شعرونه له میني، ورورولۍ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غریبانو، فقیرانواو درویشانو نه ځان بیل کړی نه دی، اوتل یي دا
هڅه کوله چي خپله درویشي او فقیري په امیري بدله نه کړي .دده خوږ کلام ددرویشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده کلام د پاکی، سپیڅلتیا،حقیقت، ربښتیا او صداقت
آواز دی او دخلکو په زړونو کي ځانګړې ځای لري .
دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

چي یکسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته   هسي یار دی رحمان غریب نواز

او یا وایي :

بادشاهي د ګدایانو په دعا شي   زه رحمان ځکه بادشاه شوم چي ګدا شوم

او یا وایي :

د خلیل تر کعبي دا کعبه ده لویه   که آباد کا څوک ویران حرم د زړه ء

او یا وایي :

زه ملهم د زړه ء له چا غوارم بی خدایه   چي کړی نه شي طبیبان ملهم د زړه ء

او یا وایي :

قاعده د دردمندیهسي نه ده   چي په درد کي یو دردمن له بله کم وي

او یا وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د اور لمبو وهلی وي بیا روغ شي **نه رغېږي دآزار لمبو وهلی**

او یا وایي :

که نظر کا څوک په کار ددرویشانو **خود به ویني وقار د درویشانو**

او یا وایي :

په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته **که څوک یون کاندي په لار د درویشانو**

هر گفتار به یې د خدای په در قبول وي **چې قبول یې وي گفتار د درویشانو**

او یا وایي :

بادشاهان ددنیا واړه پرې پراته دي **لکه خاورې په دربار د درویشانو**

هر بهار لره خزان په جهان شته دی **خزان نه لري بهار د درویشانو**

د جنت د باغ گلونه به یې هیر شي **که څوک ویني گلزار د درویشانو**

او یا وایي :

درست دیوان درحمان جار تر داغزل شه **چې بیان یې کړو کردار د درویشانو**

او یا وایي :

که مې څوک په امیري شمیري امیر یم **که مې څوک په فقیري شمیري فقیریم**

رحمان بابا خپل خیالونه، تصویرونه اوانځورونه ، تشبیهات، کنایات، پاک اوسپیڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو کې د یو رومانتیک اومینه ناک شاعر په توگه دمجازي عشق،
د طبیعت دمناظرو هنري شکلا،حسن اوجمال په ډیر هنري شکل بیان کړي دي .دبیلگې په توگه د ده دا بیتونه گورو:

دا دمیو څه مستي او سرخي نه ده **تیغ د سترگو دې په وینو کې غرقاب دی**

او یا وایي :

که دې مخ په زلفو پټ دی باک یې نشته **د حیات اوبه هم پټې په تورتم دي**

ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو **پیدا شوي شام شفق د صبحدم دي**

او یا وایي :

چې شهید دتورو سترگو په خنجر شي **خوشنودي یې دسرو شونډو په کوثرشي**

چې رایاد یې سپین رخسار دراز مژگان کړم **هغه دم مې زړه سپند سینه مجمرشي**

او یا وایي :

هغه زړه چې ستا دعشق په اور کباب دی **که مرهم وربانډې کېږدې ډیر ثواب دی**

او یا وایي :

تش به نشي هغه خم دعشق له میو **چې یې خاورې د فرهاد او د مجنون دي**

او یا وایي :

دبلبل له حاله زده کړه په خزان کې **بیا د گلو تماشا کړه په بوستان کې**

او یا وایي :

عاشقي آسان مه گڼه خبر شه **سر بازی ده هر نفس په دا میدان کې**

او یا وایي :

عشق وعقل دواړه سره ضد دي که پوهیږې **کله کړي آرام د اور بخري په لمبو کې**

او یا وایي :

که گریوان مې دسپوږمی دنمر مشرق شي **زه چې یار په سترگونه وینم تورتم وي**

او یا وایي :

تا چې په دا تورو سترگو وکاته و ماته **زړه دې زما تور کړ له دې نوره مخلوقاته**

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
ماخو چي ته ولیدې هغه ساعت مې ووې   نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته
او یا وایي :
شیخان او زاهدان چي نصیحت وماته وایي   نه دي خبر شوي ستا د محسناته
او یا وایي :
زه رحمان چي دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې   ګډه شاپیری ده دبني آدم له زاته
او یا وایي :
بې د ستا له مخه ورځ راباندې شپه ده   روښنایي دورځې چیرې وي بې نمره
او یا وایي :
ایښی مي په سر دی ستا دمخ دمیني ګل   بیا مي تور لیمه دي ستا دزلفو تور سنبل
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو   تورې زلفي دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی   شینکی خال دې معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو   شرمولې ده ړلۍ ستا دندانو
دواړه لیچې دې کړې کښلي مصری تورې   در پوهیږم سر به غوځ کړې د خوارانو
تورې وروځې دې کړې پر جبین زیب کا   لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو
او یا وایي :
ګرځي په چمن کي منګل ډکه په ګلونو   خدای زده چي ګلونه وړي یا زړونه په منګل
او یا وایي :
نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی   نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل
او یا وایي :
مست د هغه مخ یم چي مستاني لري سترګې
بې تورې بې تیغه قاتلاني لري سترګې
بې لیدو کتو غاییان زړونه وړي له خلکو
هسي چشمان بندې ساحراني لري سترګې
هر څوک چي یې ویني تورې سترګې کتی نه شي
ښکلي پریوارغوندې حیراني لري سترګې

او یا وایي :
سور پیزوان دې په سرو شونډو هسي زیب کا   لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو
او یا وایي :
اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي   دا قدرت دی ستا په لبوکې ښکاریږي
او یا وایي :
که ډوبیږم په اوبه یا په اور سوځم   د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم
او یا وایي :
هسي مست یم ستا د شونډو په شراب   چي به نه وي بل داهسي مستخراب
او یا وایي :
ما چي خال دستا د ورځو تر میان ولید   نه بل هسي رنګ امام شته نه محراب
او یا وایي :
زه نورچا وته خبری نه کړم   بې هغوچې مویې مژګان لري دراز

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

شام سحر مې دغه ستا زلفې رخسار دي　　نور مې مه پوښته له شامه له سحره

او یا وایي :

خیال د زلفو یې زما تر زړه چاپیره شو　　یا تر ګنجه چاپیر شوی مار دی دا

او یا وایي :

درحمان تر قلم مښک وعنبرووري　　چې آغاز یې کړ اشعار د تورو زلفو

او یا وایي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو　　چې حیران یم د رحمان په خلاصولو

او یا وایي :

ځکه ژاړم له دو سترګو اوښکې وینې　　چې رحمان وینې دیار خنداني زلفې

او یا وایي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه
دا مستان هوښیاري له حکمته سره ښوري

او یا وایي :

په رحمان د ستا د لبو مې حرام دی　　څو د خپلو وینو جام تاوان ور نه کړم

او یا وایي :

در و لعل شو ویل د رحمان　　چې دی ستا د لعلو و شونډو شو ګویان

او یا وایي :

که مجنون غونډې په عشق کې څوک صادق شي　　دلیلی په دروازه کې دربان نشته

او یا وایي :

دا څه مخ دی منور　　چې هم شمس دی هم قمر
دا څه زلفې دي مشکیني　　چې هم مښک دي هم عنبر
دا څه پیوسته ابرو دي　　چې هم نیش دی هم نشتر
داڅه سترګې دي قاتلې　　چې هم سیف دی هم خنجر
دا شونډې دې مې ء ګونې　　چې هم مې ء دي هم شکر
دا څه سپین سپیڅلي غاښ دي　　چې هم در دي هم ګوهر
داڅه سیب زنخدان دی　　چې هم سیم دی هم ثمر
دا څه قد او څه قامت دی　　چې هم ګل دی هم عرعر
دا څه ملا ده باریک وضع　　چې هم موی دی هم کمر
داڅه زړه دی دخوبانو　　چې هم موم دی هم حجر
دا څه یار دی نه پوهیږم　　چې هم دل دی هم دلبر
دا څه بت دی زما ربه　　چې هم بت دی هم بشر
دا څه شعر درحمان دی　　چې هم ګنج دی هم هنر

رحمان بابا یودرویش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصیت و، چې د یو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دی .

اروابشادپوهاندعبدالحی حبیبي چې زموږ دهیواد یو نوښتګر، مفکر، نامتولیکوال او څیرنیزپوه، تکړه ژورنالیست اوپیاوړی شاعر دی ، په خپله یوه لیکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصیت په هکله داسي وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرئ په فن کي دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کي يي دپښتنو دفطري جذباتو او ملي احساساتو په ساده او روانو خوږو الفاظوداسي ښه ترجماني کړې ده چي هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کي استفاده ځني اخستی شي .)

په رښتيا سره چي رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسيله خپل روان او سليس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندې کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چي زموږ زياتره شاعرانو په ډيره مينه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارويان شول او د ده په لاره يي پياوړي ګامونه اوچت کړي دي .

سره له دي چي رحمان بابا يو درويش صفته او مسکين شخصيت و، خو هغه لوړ مقام چي ده درلوداو دپراخي حوصلی او دلوی همت او غيرت خاوند و، ده هيڅکله د خپل غريبي لاس چا ته تيټ کړې نه دی اوپه خپله غريبي يي قناعت او صبر کړې دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر ګذار و. دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

څوک دې راکاندي قسم په کردګار
که درم لرم په کور کښي يا دينار
زه درم او دينار نه لرم په کور کښي
ولي نور عالم مې بولي دنيا دار
هم په دا چه نه له ځايه چيرته خوځم
نه د هيڅ يوه مخلوق يم منت بار
آب و خور لکه آسيا په ځای را رسي
پخپل کور کښي مي سکون دی هم رفتار
لکه ونه مستقيم په خپل مکان يم
که خزان را باندې راشي که بهار

او يا وايي :

په هر کور کي رنځوران راته زګيروی کا
لاس مي نه رسي دهيچا په دوا
د دنيا خبرې واړه په دنيا شي
ما به څه کا څوک چي نه لرم دنيا
که په هر کلي کي مي کور دی زه ګومان کړم
چي کور نه دی دا مي ګور دی په صحرا

او يا وايي :

قناعت مي د خرقي لاندې اطلس دی
پټ د درست جهان پادشاه ظاهرګدايم

او يا وايي :

خدايه ګنج دقناعت و رحمان ورکړې
چې بی ملکه بی حشمته دولتمند وي

او يا وايي :

هغو بيا موند سعادت په دا دنيا
چي يي وکړ قناعت په دا دنيا

او يا وايي :

موړ به نه شي هيڅ سړی بی قناعته
که يي خونه وي په سيم وپه زر ډکه

او يا وايي :

د قانع تر قناعته صدقه شه
هم دنيا او هم دينار د دې دنيا

د رحمان بابا د آثارو څيړنه او دده ادبي شخصيت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کي محدود نه دی پاتي شوی .په نړئ کي د يو شمير لويو پوهانواوڅيړنيزو مرکزونوله خواه د ده شخصيت د يو لوی مشر په توګه منلي شوې دی، او ده ديوعالم، فاضل او ستر شاعر په توګه پوره شهرت ګټلي دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنګي شخصيت په هکله نه يوازې په لره او بره پښتونخوا کي بلکي دباندنيو ليکوالانو له خواه هم څيړل شوې دی .دنړئ ډيرو پوهانو او څيرونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله يي خپلي څيړني کړي دي . درحمان باباښپر کليات په مختلفو ژبو لکه : انګليسي، روسي، اردواو داسي نورو ژبوژباړل شوی دی .

درحمان بابا د شخصيت په هکله يو شمير مستشرقينو لکه :راورتي او پادري هيوز انګريزي او ادورن روسي چي دپښتوادب پيژندونکي دي، خپلي څيړني اوقضاوتونه کړي دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پيښوا) ياده وي .

ميجر راورتي دپښتو ژبي او دپښتو ادب په هکله زيات تحقيقات او څيړني کړې دي .

دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسي بيانوي :

(که څه هم خوشحال خان ختک په پښتو شاعرانو کي لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا وټولوپښتنو ته ډير زيات مقبول شاعر دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادري هيوز هم چې يو نامتو محقق او څېړونکې دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډېر تحقيقات اوپلټنې کړې دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ويل کيږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څېرونکو له تحقيقاتو نه مالوميږي چې رحمان بابا يو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصيت اونامتو شاعر دی، د ده علميت ، روحانيت او پرهيزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعري کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوريدلي دي ، د دوی په زړونو کې يې ځای نيولی دی او د دوی په اعمالو او کردارويې ژور اغيزکړی دی .
دزياترو ادبي تحقيقاتواو څيرونکوله پلوه د رحمان بابا د مړينې نېټه (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوې دی .دی دپيښور ښار د(هزارخاني) په لويه هديره کې ښخ دی . د ده زيارت ته ډېر خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپواو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړيږي . د ده قبر او ډبر ليک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي يا (۱۹۵۸)ميلادي کال کې جوړ شوې دی .
په پای کې غواړم ووايم د دغې مقالې په ليکنه کې د بيلابيلو انترنيتي منابعوو او درحمان بابا په ديوان استنادشوې دی . ښايي زما ليکنه ځنې نيمګړتياوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکې له مخکې ښننه غواړم، داجوته ده چې د رحمان باباهر اړخيز شخصيت په څو مقالو او رسالو نشي څرګنديدای، دا کار هر اړخيزه څېړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړی دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصيت چې د يو سمندر حيثيت لري، يو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې يې ښاده وي اودده روحاني او ادبي ډيوې دې تل روښانه وي

په ډيردرنښت او ادبي مينه : انجنيرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library